Вбудовані системи

Вбудована система (**BC**) — це спеціалізована комп'ютерна система (або обчислювальний пристрій), призначена для виконання обмеженої кількості функцій, часто, з обмеженнями реального часу. Комбінація апаратного та програмного забезпечення, можливо, з механічними або іншими частинами, призначена для виконання окремої функції.

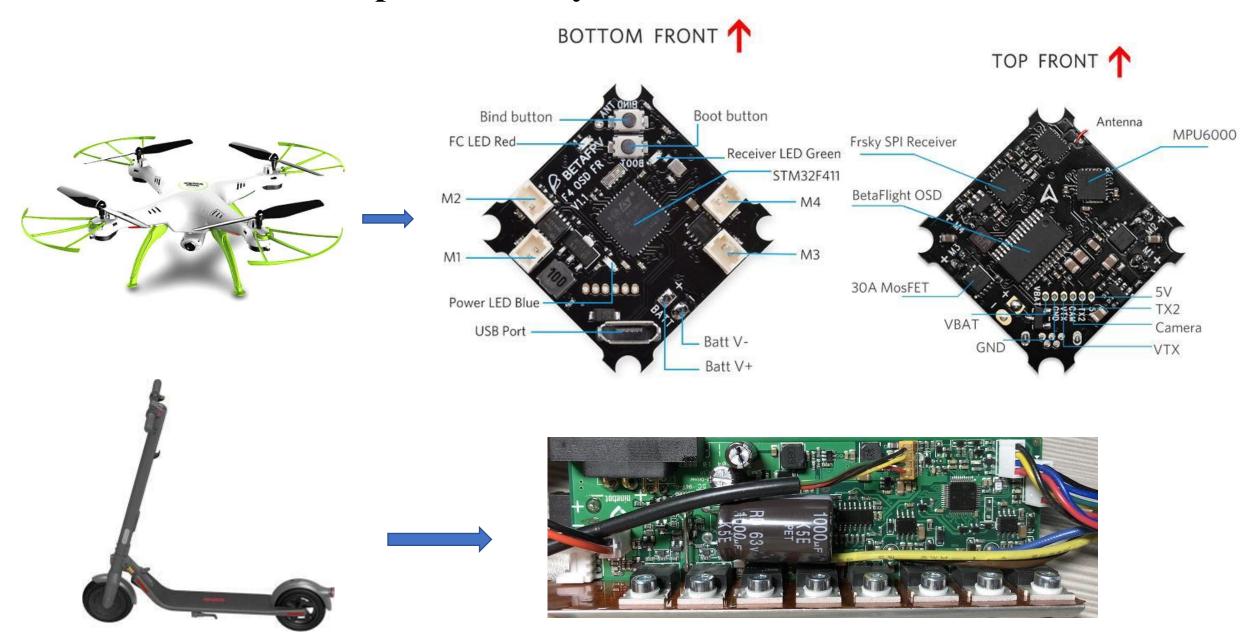
У зв'язку з тим, що ВС розміщується всередині більш складного пристрою, при її розробці ключову роль відіграють такі чинники:

- мінімальне власне енергоспоживання (можливо, автономне живлення);
- процесор і системна логіка, а також ключові вузли по можливості поєднані на одному кристалі;
- мінімальні власні габарити і вага;
- спеціальні військово-космічні вимоги з радіаційної та електромагнітної стійкості, працездатність в вакуумі, гарантований час напрацювання, термін доступності рішення на ринку і т. д.
- функції відведення тепла, (охолодження) повинні забезпечувати мінімум вимог, до теплових режимів. (Якщо щільність теплового потоку не перевищує 0,5 мВт / см², перегрів поверхні пристрою щодо навколишнього середовища не перевищить 0,5 ° C, така апаратура не вимагає спеціальних схем охолодження.)

Сфери застосування вбудованих систем

Приклади вбудованих систем

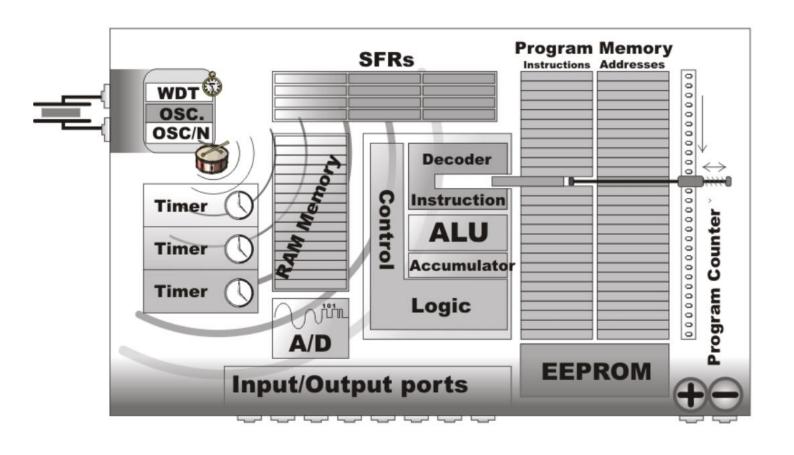

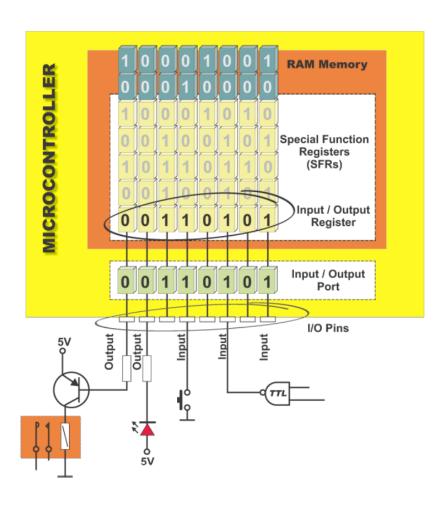
Коротка історія розвитку мікроконтролерів

Термін «мікроконтролер» (МК) витіснив раніше використовуваний термін «однокристальна мікро-ЕОМ». Перший патент на однокристальну мікро-ЕОМ був виданий в 1971 році інженерам М. Кочрену і Г. Буну, співробітникам компанії Техаѕ Instruments. Саме вони запропонували на одному кристалі розмістити не тільки мікропроцесор, але й пам'ять, пристрої вводу-виводу. З появою однокристальних мікро-ЕОМ пов'язують початок ери комп'ютерної автоматизації в галузі керування. Мабуть, ця обставина і визначило термін «мікроконтролер» (Control - керування).

У 1980 році фірма Intel випустила мікроконтролер *i8048*. Трохи пізніше у цьому ж році Intel випускає наступний мікроконтролер: *i8051*. Вдалий набір периферійних пристроїв, можливість гнучкого вибору зовнішньої або внутрішньої програмної пам'яті і прийнятна ціна забезпечили цьому мікроконтролеру успіх на ринку. З точки зору технології, мікроконтролер *i8051* був для свого часу дуже складним виробом - в кристалі було використано 128 тис. транзисторів, що в 4 рази перевищувало кількість транзисторів в 16-розрядному мікропроцесорі *i8086*.

Демонстрація роботи мікроконтролера та портів вводу/виводу

Сімейства мікроконтролерів

Всі мікроконтролери об'єднуються в сімейства. До одного сімейства відносять вироби, які мають однакове процесорне ядро - сукупність таких понять, як система команд, циклограма роботи ЦП, організація пам'яті програм і пам'яті даних, система переривань і базовий набір периферійних пристроїв. Відмінності між різними представниками одного сімейства полягають, в основному, у наборі периферійних пристроїв і обсязі пам'яті програм та даних. Найбільш важлива особливість сімейства - програмна сумісність на рівні двійкового коду всіх МК які входять в сімейство.

MCS-51

Мікроконтролер Intel 8051, що вийшов у 1980 році, став класичним зразком пристроїв даного класу. Цей 8бітний мікроконтролер поклав початок цілому сімейству мікроконтролерів з архітектурою CISC, які панували на ринку аж до недавнього часу. Більшість фірм виробників мікроконтролерів і сьогодні випускають пристрої, засновані на цій архітектурі. Серед них Philips, Atmel, Dallas, Silicon Labs, Siemens.

Microchip (PIC)

Мікроконтролери сімейства РІС (Peripheral Interface Controller) компанії Місгосһір об'єднують всі передові технології мікроконтролерів: електрично програмовані користувачем ППЗП, мінімальне енергоспоживання, високу продуктивність, добре розвинену RISC-архітектуру, функціональну закінченість і мінімальні розміри. Широка номенклатура виробів забезпечує використовування мікроконтролерів в пристроях, призначених для різноманітних сфер вживання. Перші мікроконтролери компанії Місгосһір РІС16С5х з'явилися в кінці 1980-х років і завдяки своїй високій продуктивності і низькій вартості склали серйозну конкуренцію 8-розрядним МК, що вироблялися у той час, з СІSC-архітектурою.

Atmel (AVR)

Справжня революція в світі мікроконтролерів сталася у 1996 році, коли корпорація Atmel представила своє сімейство чіпів на новому прогресивному ядрі AVR. Більш продумана архітектура AVR, швидкодія, що перевершує контролери Microchip, вдала цінова політика, сприяли відтоку симпатій багатьох розробників від недавніх претендентів на звання контролера номер один.

Мікроконтролери AVR мають більш розвинену систему команд, яка налічує до 133 інструкцій, продуктивність, що наближається до 1 мільйону операцій на 1 МГц, Flash ПЗП програм з можливістю внутрішньо-схемного програмування. AVR-архітектура оптимізована для мови високого рівня Сі.

Величезну роль зіграла доступність програмного забезпечення та засобів розробки, У Atmel безкоштовно розповсюджуються багато програмних продуктів, наприклад надзвичайно вдале і абсолютно безкоштовне середовище розробки AVR Studio. Добре відомо, що розвинені засоби підтримки розробоки при освоєнні і знайомстві з будь-яким сімейством мікроконтролерів грають не менш важливу роль, ніж самі мікроконтролери.

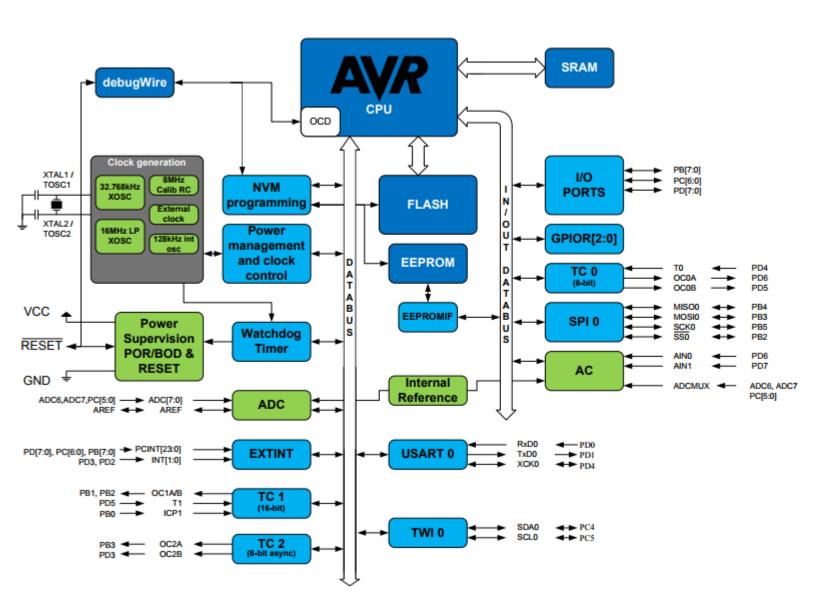
STMicroelectronics (STM32)

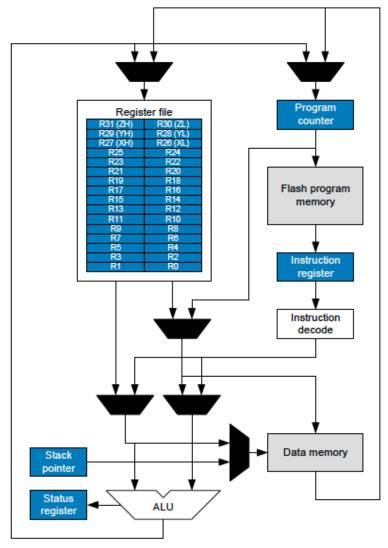
STMicroelectronics - європейська компанія, одна з найбільших, яка займаються розробкою, виготовленням і продажом різних напівпровідникових електронних і мікроелектронних компонентів. Сьогодні штаб квартира компанії знаходиться в Женеві, в той же час, її холдингова компанія STMicroelectronics зареєстрована в Амстердамі, однак компанія історично пов'язана з Італією і Францією. Компанія ST одна з перших випустила свої мікроконтролери з ядром Cortex-M0 (2007 р.) і швидко стала домінуючим гравцем на ринку 32-х бітних мікроконтролерів.

AVR мікроконтролер

Структурна схема мікроконтролера ATMega328

Структурна схема процесора AVR архітектури

Плати для розробки (development kits)

Atmel STK600

ATMEGA328PB-XMINI

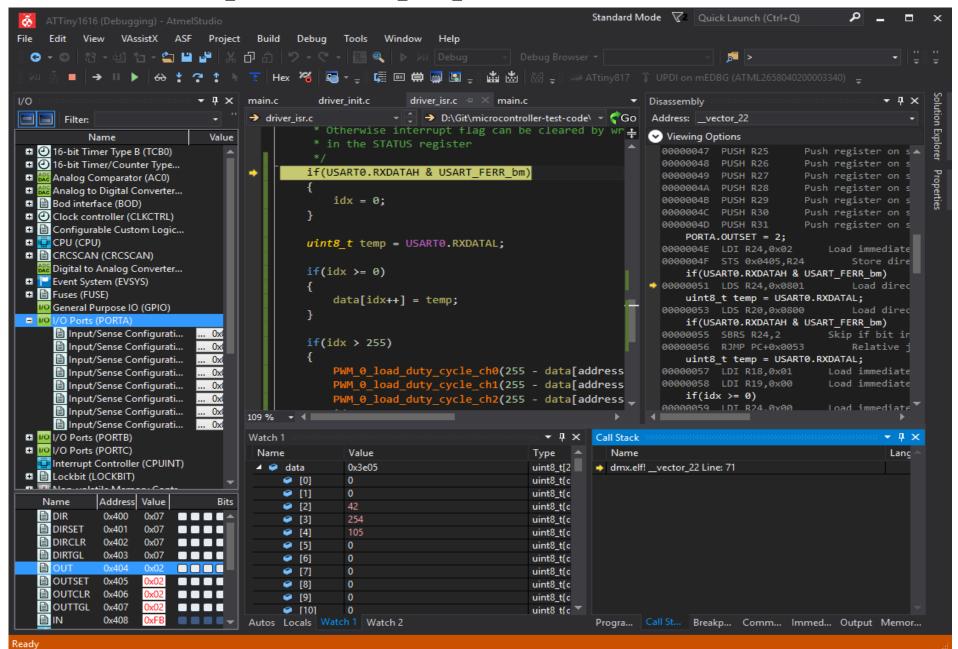
Arduino nano

Arduino uno

Середовище розробки AVR Studio

Hello world! На мікроконтролері AVR

```
#include <avr/io.h>
#include <util/delay.h>
#define LED PIN PB5
int main(void)
    DDRB \mid = 1 << LED PIN;
    for(;;)
        PORTB |= 1 << LED PIN;
        delay ms(100);
        PORTB &= \sim (1 << LED PIN);
        delay ms(400);
  return 0;
```

C vs Assembler

```
:100000000C940200259A05D02D9A03D02D98FBCF91
:10001000089529E236E940E84A95F1F73A95E1F783
:060020002A95D1F70895B6
:00000001FF
```

```
.equ PORTB, 0x05
.equ DDRB, 0x04
.text
.org 0x0000
        rjmp main
main:
        sbi DDRB, 5
main loop:
        rcall Delay
        sbi PORTB, 5
        rcall Delay
        cbi PORTB, 5
        rjmp main loop
Delay:
        ldi r18, 41
        ldi r19, 150
        ldi r20, 128
Delay loop:
        dec r20
        brne Delay loop
        dec r19
        brne Delay loop
        dec r18
        brne Delay loop
        ret
. end
```